

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa,

**Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Krzysztof Olkowicz**

II.510.637.2015II.510.637.2015.TR

**Pan
Stanisław Karczewski
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Wiejska 6
00-902 Warszawa**

Dot. BPS/043-81-3510-RPO/15

Odpowiadając na pismo Marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 września 2015 r., zawierające oświadczenie złożone przez Pana Senatora Grzegorza Wojciechowskiego podczas 81. posiedzenia Senatu RP dotyczące sprawy długotrwałego tymczasowego aresztowania p. Macieja Dobrowolskiego, uprzejmie informuję o dotychczas podjętych przez Rzecznika Praw Obywatelskich w tej sprawie działaniach.

Na wstępie pragnę zauważyć, iż będąca przedmiotem szerokiej debaty publicznej sprawa p. Macieja Dobrowolskiego jest badana przez Rzecznika Praw Obywatelskich dwutorowo.

I. Rzecznik Praw Obywatelskich analizuje, czy w toku postępowania karnego doszło do naruszenia praw i wolności przysługujących indywidualnie p. Maciejowi Dobrowolskiemu. W tym zakresie, Rzecznik wystosował w dniu 11 września 2015 r. pismo do Prezesa Sądu Okręgowego w Warszawie z prośbą o zbadanie efektywności wykorzystania okresu tymczasowego aresztowania zastosowanego wobec p. Dobrowolskiego na etapie postępowania jurysdykcyjnego. Ponadto, w tym samym dniu, Rzecznik zwrócił się do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie o rozważenie zbadania w trybie nadzoru wewnętrznego sprawności postępowania w sprawie p. Macieja Dobrowolskiego.

Z kolei w dniu 4 listopada 2015 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił do Przewodniczącego XII Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w Warszawie o informację o aktualnym stanie przedmiotowej sprawy.

Udzielono następujących odpowiedzi:

Prezes Sądu Okręgowego w Warszawie poinformował (pismo z dnia 23 września 2015 r.), że brak jest jakichkolwiek uchybień w działalności Sądu Okręgowego w Warszawie.

Pismem z dnia 23 września 2015 r. Wiceprezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie powiadomił Rzecznika, iż, w jego ocenie, postępowanie w sprawie p. Macieja Dobrowolskiego toczy się zgodnie z zasadą koncentracji materiału dowodowego i nie ma podstaw do obejmowania go szczególnym nadzorem administracyjnym.

Przewodniczący XII Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w Warszawie, pismem z dnia 23 listopada 2015 r. poinformował, że w sprawie nadal trwa postępowanie dowodowe.

Mając na uwadze kategoryczne brzmienie art. 521 § 3 k.p.k., Rzecznik Praw Obywatelskich oczekuje na prawomocne zakończenie postępowania dotyczącego p. Macieja Dobrowolskiego celem zażądania do wglądu akt sądowych i zbadania, czy w świetle standardów ochrony praw człowieka i obywatela, przytoczone powyżej stanowiska organów zasługują na aprobatę.

II. Rzecznik Praw Obywatelskich podjął działania generalne służące rozwiązaniu systemowego problemu wymiaru sprawiedliwości w Polsce, jakim niewątpliwie jest długotrwałe stosowanie tymczasowego aresztowania.

W tej kwestii Rzecznik wystąpił dniu 26 października 2015 r. do Ministra Sprawiedliwości o:

1. Udzielenie informacji o wszystkich sprawach, w których tymczasowe aresztowanie trwa dłużej niż 2 lata, ze wskazaniem ewentualnej złożoności podmiotowo - przedmiotowej każdej sprawy, czy został wydany wyrok w pierwszej instancji, czy też nie, a także podstaw i przesłanek powodujących kolejne przedłużenia tego środka, w szczególności jak często przesłanka z art. 258 § 2 k.p.k. w postaci zagrożenia surową karą jest wskazywana w postanowieniach i jak często sąd przedłużający ten środek bada sprawny przebieg postępowania;

2. Podjęcie działań legislacyjnych mających na celu wprowadzenie do polskiego porządku prawnego rozwiązań uwzględniających wymogi wynikające z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka poprzez uniemożliwienie organom postępowania formułowania wniosków i postanowień aresztowych wobec kilku oskarżonych, bez indywidualnego opisanie sprawy każdego z nich z odniesieniem się do czynności dowodowych indywidualnie prowadzonych

wobec każdego osadzonego i konkretnie wskazanej obawy matactwa czy innego utrudniania postępowania;

3. Rozważenie podjęcia inicjatywy legislacyjnej w kierunku wprowadzenia stosownych rozwiązań, gwarantujących osobie oskarżonej uruchomienie skutecznej procedury odszkodowawczej za niesłuszne tymczasowe aresztowanie jeszcze przed wydaniem końcowego rozstrzygnięcia w procesie.

Ponadto, w dniu 3 listopada 2015 r. Rzecznik skierował do Przewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa prośbę o wyrażenie poglądu w kwestii potrzeby wprowadzenia do polskiego porządku prawnego dodatkowych rozwiązań uwzględniających wymogi sformułowane w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, uniemożliwiających organom postępowania formułowanie wniosków i postanowień o zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec kilku oskarżonych, bez indywidualnego opisanie sprawy każdego z nich z odniesieniem się do czynności dowodowych indywidualnie prowadzonych wobec każdego osadzonego i konkretnie wskazanej obawy matactwa czy innego utrudniania postępowania.

Nadto, Rzecznik zwrócił się w dniu 4 listopada 2015 r. do Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury z prośbą o rozważenie przeprowadzenia szkoleń aplikantów KSSiP z zakresu stosowania tymczasowego aresztowania przez pryzmat orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a nadto do Dyrektora Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości o rozważenie przeprowadzenia badań aktowych dotyczących efektywności kontroli zażaleniowej na stosowanie i przedłużanie tymczasowego aresztowania.

Udzielono następujących odpowiedzi:

1. W dniu 19 stycznia 2016 r. Minister Sprawiedliwości powiadomił Rzecznika, iż niezwłocznie po otrzymaniu przez Ministra od prezesów sądów apelacyjnych sprawozdań za ostatni kwartał ubiegłego roku i ich opracowaniu dotyczących spraw, w których łączny okres tymczasowego aresztowania przekroczył 2 lata, zostaną przedstawione Rzecznikowi odpowiednie dane.

2. W dniu 21 grudnia 2015 r. Minister Sprawiedliwości poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich, iż, w jego ocenie, aktualne uregulowania prawnokarne w kwestii odszkodowania za niesłuszne pozbawienie wolności są wystarczające dla realizacji zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polski i nie ma potrzeby wprowadzania dodatkowych podstaw żądania odszkodowania za stosowanie tymczasowego aresztowania. Ponadto, w ocenie Ministra

Sprawiedliwości, system postępowania karnego już obecnie zawiera szereg mechanizmów gwarancyjnych mających zapobiec stosowaniu tymczasowego aresztowania na okres dłuższy, niż jest to niezbędnie konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania.

3. Pismem z dnia 8 stycznia 2016 r. Wiceprzewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich, iż zdaniem Prezydium Rady obowiązujące uregulowania zawarte w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego przewidują indywidualizację stosowania środków zapobiegawczych, w tym tymczasowego aresztowania i zdaniem Prezydium są one wystarczające.

Obecnie Rzecznik Praw Obywatelskich dokonuje analizy wyżej wymienionych stanowisk oraz oczekuje na odpowiedzi od pozostałych adresatów.

Wyeksponowania wymaga, iż badając sprawę p. Macieja Dobrowolskiego, a także sprawy innych obywateli, Rzecznik Praw Obywatelskich powziął wątpliwości dotyczące zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej niektórych przepisów kodeksu postępowania karnego regulujących zasady orzekania oraz przedłużania tymczasowego aresztowania i w dniu 8 stycznia 2016 r. skierował do wniosek Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności:

- art. 258 § 2 k.p.k. z art. 41 ust. 1, z art. 42 ust. 3 w zw. z art. 42 ust. 1, z art. 45 ust. 1, z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 30 Konstytucji RP,
- art. 263 § 7 k.p.k. - w zakresie, w jakim nie oznacza maksymalnego czasu trwania tymczasowego aresztowania oraz dopuszcza przedłużenie tymczasowego aresztowania bez konieczności spełnienia przesłanek uzasadniających takie postanowienie – z art. 2, z art. 30, z art. 41 ust. 1 w zw. z art. 45 ust. 1, z art. 42 ust. 3 w zw. z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP i w zw. z art. 6 ust. 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, z art.31 ust.3 Konstytucji RP.